

**Maria Załuska, Ewa Czaplińska,
Elżbieta Rygasiewicz, Józef
Rygasiewicz**

**Znaczenie podjęcia Krucjaty
Wyzwolenia Człowieka dla
osobistego rozwoju jej uczestników
oraz dla funkcji wychowawczej
rodziny w zakresie wychowania do
trzeźwości**

Studia nad Rodziną 7/1 (12), 171-177

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Maria ZAŁUSKA, Ewa CZAPLIŃSKA,
Elżbieta RYGASIEWICZ, Józef RYGASIEWICZ

**ZNACZENIE PODJĘCIA KRUCJATY WYZWOLENIA
CZŁOWIEKA DLA OSOBISTEGO ROZWOJU JEJ UCZESTNIKÓW
ORAZ DLA FUNKCJI WYCHOWAWCZEJ RODZINY
W ZAKRESIE WYCHOWANIA DO TRZEŻWOŚCI**

Wstęp

W Polsce, mimo zmiany struktury spożycia napojów alkoholowych na rzecz przewagi napojów nisko procentowych, średnie spożycie na statystycznego mieszkańca w przeliczeniu na czysty spirytus nie maleje, lecz wzrasta (w 2000 r. – ponad 8 litrów). Ponadto narasta nowe niepokojące zjawisko rozpowszechnienia się picia alkoholu przez coraz młodszą młodzież. Szacuje się, iż 2-2,5 miliona osób nadużywa alkoholu, około 800 tys. jest uzależnionych, a ponad 6 milionów Polaków cierpi na skutek alkoholizmu w najbliższej rodzinie, lub własnego¹. Rozmiary szkód zdrowotnych i społecznych związanych z tym zjawiskiem są alarmujące. Skłania to do zwrócenia uwagi na społeczne ruchy antyalkoholowe i abstynenckie. Jednym z nich jest Krucjata Wyzwolenia Człowieka. Jej członkowie podejmują dobrowolnie całkowitą abstynencję dla ratowania osób i rodzin zagrożonych chorobą alkoholową. Nie ulega wątpliwości znaczenie ich postawy dla zwalczania tzw. towarzyskiego przymusu picia. Konsekwentna dobrowolna abstynencja „Krucjatowiczów” w wielu sytuacjach towarzyskich stanowi oparcie i daje istotną pomoc osobom, dla których z powodu choroby alkoholowej lub z innych względów abstynencja jest koniecznym warunkiem zachowania zdrowia, a nawet i życia.

Powstaje jednak pytanie – jak wpływa całkowita abstynencja członków Kruczaty Wyzwolenia Człowieka, na ich życie osobiste oraz życie ich rodzin. Niekiedy postawom całkowicie abstynenckim zarzuca się chorobliwy perfekcjonizm czy szkodliwy fundamentalizm. Niewątpliwie każdy maksymalizm nie zsynchronizowany z wewnętrznym rytmem duchowego wzra-

¹ Dane Głównego Urzędu Statystycznego i obliczenia Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

stania jest zagrożony pryncypialnym egocentryzmem, permissywnym lub wygodną nijakością ukrytą za zasłoną sloganowych haseł o tolerancji i postępie.

W oparciu o doświadczenie ruchu anonimowych alkoholików wiadomo, iż utrzymanie abstynencji koniecznej dla ratowania życia w obliczu choroby alkoholowej jest możliwe, ale przy wsparciu wspólnoty AA i realizacji programu 12 kroków. Jest to program intensywnej pracy nad własnym rozwojem osobowym na drodze pokory i duchowego wzrostu. Abstynencja w ruchu AA jest nieodzownym elementem procesu zdrowienia, w którym podstawowym dynamizmem jest odbudowywanie opartych na prawdzie zdrowych odniesień do siebie samego, do Boga i innych ludzi.

Program Krucjaty Wyzwolenia Człowieka w zasadzie nie jest adresowany do osób uzależnionych. Powstaje więc pytanie: w jaki sposób podjęcie i realizacja Krucjaty wpływa na rozwój osobowy i życie rodzinne jej członków?

Zwłaszcza interesujące jest pytanie: jaki wzorzec postaw rodziców wobec alkoholu: całkowicie abstynencki, w ramach Krucjaty, czy umiarkowanie wstrzemięzliwy skuteczniej zabezpiecza młodzież przed przedwczesną inicjacją alkoholową i stwarza lepsze warunki dla rozwoju osobowości i zdrowia psychicznego młodego pokolenia?

Poszukując odpowiedzi na tak postawione pytania przeanalizowano przesłanki programowe Krucjaty Wyzwolenia Człowieka w płaszczyźnie psychologicznej, społecznej i teologicznej, pod kątem znaczenia podjęcia i realizacji zobowiązań Krucjaty dla rozwoju osobowego jej członków. Postawione pytania stanowiły też punkt wyjścia dla dwu badań ankietowych, przeprowadzonych w ramach przygotowywania dwu prac magisterskich:

– w grupie 50 członków KWC – ankietę na temat odnowy życia własnego i w rodzinie po podjęciu Krucjaty,

– w dwu grupach młodzieży po 20 osób: z rodzin całkowicie abstynenckich w ramach KWC i z rodzin spożywających alkohol umiarkowanie, zaangażowanych w życie Kościoła – ankietę na temat używania alkoholu i substancji psychoaktywnych przez młodzież oraz kwestionariusz SOC-29 Antonowskiego, dotyczący ogólnej orientacji życiowej, jako wskaźnika zdrowia psychicznego młodzieży.

Analiza programu Krucjaty Wyzwolenia Człowieka

Na wstępie należałoby krótko scharakteryzować Krucjatę Wyzwolenia Człowieka.

Została ona założona przez ks. Franciszka Blachnickiego – żołnierza polskiego września, więźnia Oświęcimia, kapłana, duszpasterza, nauczycie-

la akademickiego, szykanowanego przez komunistyczny reżim, zmarłego na obczyźnie, dziś kandydata na ołtarze. Jest ruchem – akcją wyrastającą z religijnego i społecznego zaangażowania wierzących katolików, zmierzającą do ograniczania społecznego zagrożenia alkoholizmem w Polsce. Wyrasta ona i jest głównie podejmowana w ramach formacji w ruchu Światło-Życie.

Formacja w Krucjacie jest oparta na tych samych założeniach, co w ruchu Światło-Życie. Krucjata jest więc ruchem eklezjalnym, wyrastającym z soborowej odnowy Kościoła. Opiera się na rozumieniu Kościoła realizującego się w – i poprzez żywą wspólnotę wierzących. Wspólnota ta realizuje się konkretnie w małych grupach formacyjnych wszczepionych w parafię. Spotkania te w połączeniu z uczestnictwem w liturgicznym życiu parafii stwarzają optymalne warunki dla realizacji procesu rozwoju osobowego i wzrostu duchowego w- i poprzez relacje osobowe z Bogiem i z bliźnimi. Formacja jest realizowana w formach dostosowanych do potrzeb wynikających ze stanu życia uczestników. Istnieje gałąź młodzieżowa i gałąź małżeńska. Założenia formacji do podjęcia Krucjaty w Ruchu Światło-Życie i w ramach Krucjaty zostały wypracowane przez założyciela Ruchu podczas jego studiów uniwersyteckich oraz działalności duszpasterskiej – jako tzw. pedagogika „nowego człowieka”.

Pedagogika „nowego człowieka” ma na celu integralny rozwój osoby ludzkiej w płaszczyźnie naturalnej (z uwzględnieniem praw i dorobku pedagogiki, psychologii i socjologii) oraz w płaszczyźnie duchowej i nadprzyrodzonej (życie Łaską poprzez wiarę, słuchanie Słowa Bożego i sakramenty Kościoła). „Nowy człowiek” jest człowiekiem według pierwotnego zamysłu Boga odczytywanego w Jego Słowie zawartym w Biblii. Proces wzrostu „nowego człowieka” to proces stałego dostosowywania własnego życia do Światła Słowa Bożego.

Drugim istotnym elementem konstytutywnym dla Krucjaty Wyzwolenia Człowieka jest sposób rozumienia wolności i teologii wyzwolenia zakorzeniony w biblijnym obrazie człowieka i jego historii oraz w nauczaniu Kościoła, a szczególnie w nauczaniu Jana Pawła II.

Wolność rozumiana jest tu przede wszystkim jako zdolność do podmiotowych (opartych na prawdzie i wolnych od lęku) relacji międzypersonalnych. Dotyczy to zarówno relacji do drugiego człowieka, jak i do Boga. Realizacją tak rozumianej wolności jest dobrowolnie podjęta zależność i postawa służby w miłości. Człowiek realizuje siebie w pełni w wolności, gdy posiada siebie w całkowitym dawaniu siebie z miłości.

Wzorem osobowym wprowadzającym człowieka w nadprzyrodzony wymiar wolności i osobowej relacji miłości jest Maryja i Jezus w relacji miłości, w odniesieniu do Boga Ojca w Duchu Świętym. Takie rozumienie czło-

wieka i jego wolności prowadzi do pojęcia wyzwolenia zawartego w biblijnym obrazie zbawienia.

Wyzwolenie rozumiane w wymiarach zbawienia dokonuje się jako wewnętrzna przemiana człowieka poprzez przyjęcie zbawczego działania Boga w Chrystusie, Jego Życiu i Jego Krzyżu. Początkiem i podstawą wyzwolenia w wymiarach społecznych jest wewnętrzna wolność każdego indywidualnego człowieka, który w Chrystusie odzyskuje relację dziecka do Boga Ojca, nacechowaną zaufaniem i miłością. Ta relacja uzdalnia do podmiotowych relacji z drugim człowiekiem, uwalnia od lęku i ulegania naciskom zewnętrznym oraz od dyktatu niekontrolowanych skłonności i impulsów wewnętrznych.

Odnowa życia i wyzwolenie poprzez Krucjatę Wyzwolenia Człowieka jest realizowane przy pomocy prostych i od wieków wypróbowanych środków – przez modlitwę, post i jałmużnę, czyli przez czyny miłosierdzia. Modlitwa stanowi w Krucjacie podstawę, a post jest realizowany przede wszystkim jako abstynencja od alkoholu.

Abstynencji jako takiej nie przypisuje się wartości etycznej, ani żadnej wyższości nad postawą umiarkowaną. Jest ona podejmowana w konkretnej sytuacji społecznego zagrożenia alkoholowego, jako skuteczny środek ograniczania tej plagi, poprzez przełamanie powszechnego obyczaju i towarzyskiego przymusu picia. Wartość moralną może mieć motywacja abstynencji, podjęcie jej jako czyn ekspiacji i miłości w stosunku do zniewolonych braci. Nie jest celem Krucjaty upowszechnianie ilościowe abstynencji, lecz ograniczenie plagi alkoholizmu (przez abstynencję niektórych – do umiarkowania wielu). Abstynencja podjęta dobrowolnie z miłości jako postawa przełamująca powszechny obyczaj picia jest środkiem realizacji i wzrostu osobistej wewnętrznej wolności. Oddziałuje też na otoczenie wyzwalając z lęku i uzależnienia tych, którzy nie radzą sobie z nałogiem.

Badania ankietowe członków Krucjaty Wyzwolenia Człowieka i młodzieży z rodzin abstynenckich w ramach Krucjaty

Badania ankietowe 50 członków Krucjaty² wykazały, iż wszyscy deklaruwali się jako wierzący i praktykujący. Wszyscy byli zaangażowani w ruchach formacyjnych Kościoła, głównie (94%) w Ruchu Światło-Życie. Wszystkie zbadane osoby oceniły wpływ Krucjaty na swoje życie jako pozytywny. 98% ankietowanych stwierdziło, iż uczestnicząc w Krucjacie doświadcza umocnienia i wewnętrznej wolności.

² E. Rygasiewicz, J. Rygasiewicz, *Odnowa życia osobistego i rodzinnego poprzez Krucjatę Wyzwolenia Człowieka na podstawie świadectw*, Łomianki 2002, mps.

Podjęcie Krucjaty zdynamizowało praktyki religijne ankietowanych. Spośród nich 3 % wróciło do zaniechanej praktyki modlitwy, a 40% zaczęło modlić się regularnie. Ponadto 30% zaczęło dzięki Krucjacie regularnie uczestniczyć w życiu sakramentalnym, a 46% zainicjowało modlitwę rodzinną lub małżeńską.

Ankietowani podają też, że dzięki Krucjacie stali się bardziej zaangażowani w życie rodziny i otwarci na potrzeby jej członków. Stosunki międzyosobowe w rodzinach poprawiły się, ankietowani zaczęli poświęcać rodzinom więcej czasu, a równocześnie poszerzył się krąg ich znajomych i przyjaciół.

Zmianie uległ także stosunek osób ankietowanych do alkoholików. Wykazują wobec nich większe zrozumienie, życzliwość i gotowość niesienia im pomocy.

Szczególnie ważną wydaje się być obserwacja, iż w grupie osób obciążonych problemem alkoholowym w rodzinie pochodzenia było istotnie więcej (procentowo) osób trwających w abstynencji bez złamania przyrzeczenia Krucjaty, niż wśród osób nie obciążonych rodzinnie (4,2% w porównaniu z 30,8%) oraz, że osoby, które przed Krucjatą borykały się z własnym problemem alkoholowym dochowywały przyrzeczenia abstynencji w nie mniejszym procencie niż osoby, nie posiadające takiego obciążenia. Wskazuje to na ochronne działanie uczestnictwa w Krucjacie, skutecznie zabezpieczające przed nałogiem osoby z grup ryzyka uzależnienia alkoholowego.

Badania ankietowe w grupach młodzieży wychowywanej przez rodziców abstynentów³ – członków Krucjaty Wyzwolenia Człowieka (A), i przez rodziców spożywających alkohol umiarkowanie, zaangażowanych w ruchach kościelnych (U) wykazały, iż choć żadna z grup nie była całkowicie abstynencką i obie podobnie oceniały dostępność alkoholu dla siebie, to jednak młodzież wychowywana przez rodziców abstynentów rzadziej (test chi²) sięgała po alkohol („w ciągu ostatniego roku” w grupie A 45%, w grupie U 90%, $p = 0,0069$).

Młodzież z rodzin abstynenckich rzadziej upijała się („kiedykolwiek” w grupie A 55%, w grupie U 70%), rzadziej miała związane z tym problemy (40% w grupie A, 70% w grupie U $p = 0,0597$), była rzadziej częstowana jakimikolwiek substancjami psychoaktywnymi (34 odpowiedzi twierdzące w grupie A, 50 w grupie U, $p = 0,0116$), częściej była świadoma ryzyka związanego z używaniem substancji psychoaktywnych (283 stwierdzenia w grupie A, 259 w grupie U, $p = 0,0543$) i rzadziej potrzebowała alkoholu, aby dobrze się bawić (w grupie A 0,05% wypowiedzi, w grupie U 0,11%).

³ E. Czaplińska, Znaczenie Krucjaty Wyzwolenia Człowieka dla profilaktyki uzależnień młodzieży ze szczególnym uwzględnieniem roli rodziny, Łomianki 2002, mps.

Szczególnie interesujące jest to, iż młodzież wychowana przez rodziców abstynentów częściej niż ich koledzy z rodzin pijących umiarkowanie podejmowała osobiście abstynencję i wstępowała w szeregi Krucjaty (11 osób – w tym 9 w KWC w grupie A w porównaniu z 2 osobami abstynentami w KWC w grupie U). Działo się tak, mimo iż rodzice w obu grupach podobnie często zakazywali swoim dzieciom picia alkoholu do 18 roku życia (12 w A i 10 w U)

Wyniki wskazują, iż skuteczny wychowawczo jest nie sam zakaz, lecz zakaz poparty osobistym przykładem.

Wynik ogólny SOC-29 nie różnił się istotnie statystycznie w obu grupach (138 w grupie A i 132,6 w grupie U). Wskazuje on na to, iż oba środowiska wychowawcze, całkowicie abstynenckie w ramach KWC i rodziców pijących wstrzemięźliwie uczestniczących w ruchach kościelnych stwarzają podobne warunki dla zdrowia psychicznego młodego pokolenia.

Wnioski

Decyzja o podjęciu krucjaty jako ofiary w intencji wyzwolenia innych formuje i przekształca tego, kto ją podjął i konsekwentnie w niej trwa, poszerzając jego obszar wewnętrznej wolności, uzdalniając do działania podmiotowego.

Przystąpienie do Krucjaty Wyzwolenia Człowieka inicjuje proces rozwoju zmierzającego do osobowej pełni poprzez intensywną pracę własną człowieka i przyjęcie przez niego daru Boga. Członek Krucjaty oddziałuje pozytywnie na swoje otoczenie – począwszy od własnej rodziny, a także na szersze kręgi społeczeństwa.

Uczestnictwo w Krucjacie ma znaczenie ochronne dla osób z grup ryzyka alkoholowego, pomaga im trwać w abstynencji.

Rodzice abstynenci w ramach Krucjaty Wyzwolenia Człowieka przekazują skutecznie dzieciom wyznawane przez siebie wartości. Tworzą środowisko wychowawcze chroniące przed przedwczesną inicjacją alkoholową i sprzyjające zdrowiu psychicznemu młodego pokolenia.

**Maria Załuska, Ewa Czaplińska, Elżbieta Rygasiewicz, Józef Rygasiewicz:
The meaning of the launching of man's liberation crusade
for personal development of its participants and for the educational function
of the family in the field of education to sobriety.**

In the face of the growing consumption of alcohol in Poland important are social anti-alcohol and abstainer movements. One of them is the Man's Liberation Crusade. Its members undertake absolutely voluntary abstinence to save people and fa-

milies endangered by alcoholic disease. Their attitude brings support and help to alcohol addicts. The participation in the crusade has a protective meaning for people who are in the 'danger area' (within the group of alcoholic risk) to remain in total abstinence. The Abstainers – parents within Liberation Crusade effectively pass on to their children the values that are important for them. They create an educational environment protecting against premature alcoholic initiations and emphasizing measures conducive to the mental health of the young generation.